

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

یونس نگاه
۰۹ اکتوبر ۲۰۲۱

یونس نگاه

چند نکته در شناخت تحریک طالبان

(چرا انتحار و انفجار از سر گرفته شده است؟)

گروه طالبان با نام بسیار متفاوت وارد میدان سیاست افغانستان شد: تحریک طالبان. این نام کوتاه دوکلمه‌ای هویت بسیار کلی برای طالبان می‌ساخت که در آن طیف‌های وسیعی از نیروهای مذهبی، سیاسی، قومی، اقتصادی و اجتماعی فرصت فعالیت و تبارز می‌یافتند. کلمه عربی تحریک در زبان اردو معادل جنبش به فارسی است. این یعنی سنت عربی اسلامی از آدرس پاکستان. کلمه عربی طالب با جمع فارسی {الف و نون} در زبان پشتو و فارسی افغانستان رایج است و حکایت از نیمه اسلامی-افغانی تحریک دارد.

نام تحریک طالبان در واقع چنان آشکارا اسلامی، پاکستانی و افغان بود که نیاز ندیدند مثل سایر حرکت‌ها و احزاب سیاسی پسوندی بر آن بیفزایند که مثلاً تحریک طالبان مسلمان افغانستان به رهبری پاکستان.

دیگر این‌که طالبان خود را سازمان، حزب و گروه خوانده و در عمل نیز تا امروز مثل حزب، سازمان و تشکیلات نی بلکه مثل یک تحریک عمل کرده است که در آن گروه‌ها، احزاب و سازمان‌های مختلف از خلقی تا شبکه حقانی، القاعده، داعش و شبکه‌های خرد و کلان قاچاق و اختطاف جای گرفته است. طالبان اکنون نیز چون یک حرکت پر از تناقض و تنوع است. قوم‌گرایان تندرو لائیک، مذهبی‌های سنتی حنفی، سلفی‌های تندرو، شبکه‌های قاچاق مواد مخدر، شبکه‌های تروریست قرار دادی که حاضرند برای تأمین منافع شبکه‌ئی خود با ایران، پاکستان، روسیه، قطر، امریکا، ترکیه، چین، بریتانیا و دیگران طبق ضرورت معامله کنند.

رهبری این گروه به مزیت شبکه‌ئی و غیرتشکیلاتی بودن تحریک آگاه بوده، ازینرو هیچ تلاشی برای تدوین مرامنامه، اساسنامه، منشور یا قانون اساسی انجام نداده است، بلکه با کلی‌گرایی در اصول و سخت‌گیری در فروع به بازیگران درونش فرصت تعامل داده است. این ساختار تحریکی و شبکه‌ئی به طالبان انعطاف‌پذیری بسیار زیاد در جنگ و شکنندگی بسیار در صلح داده است. تحریک مثل یک حجره آمیب به آسانی می‌تواند از هرجائی که شاخک بکشد، یک گروه تروریستی تازه بزاید و مثل صندوق پاندورا می‌تواند تمام انواع بلاها و بیماری‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشور از هم‌پاشیده و گرفتار درد عبور از فیودالیزم را در خود جای دهد. از همین‌روست که آدم نکتائی‌دار صاحب سند دکتورا در کابل، ملائی سنتی پنج‌کتاب‌خوان باغرانی، مولوی مکتبی حقانی و قاچاق‌بر مواد مخدر باهم می‌توانند طالب باشند.

انعطاف‌پذیری آمیبی طالبان در جنگ باعث می‌شود که دسته‌های متفرق این گروه بدون نام‌نویسی، کارت‌گیری، سوگند یادکردن و یا آموزش عقیدتی بیرق سیاه و سفید را بالا کرده، دستار به‌سر پیچیده، ریش و موی را بلند گذاشته و عشر طلب کنند تا طالب شوند. آنان استقلال عمل مالی و عملیاتی بسیار بالا دارند و از آنجائی که نقش اصلی‌شان تخریب و سرکوب است احتمال این که به‌دلیل بدرفتاری، حیف و میل و فساد از بالا مورد مواخذه قرار گیرند تقریباً صفر است و در نتیجه تشنج سازمانی و تشکیلاتی در جریان جنگ میان تحریک بسیار پائین است. در بیست سال گذشته، این گروه بیشتر چتری برای کارهای سیاه سیاسی-تروریستی و نیز اقتصادی، اخاذی، زورگیری و پول‌اندوزی شده است و همین شیرینی‌های دالر، تریاک، کلدان و عشر بوده که زمینه رشد مگس‌وار تحریک را مهیا ساخته است، نه سازماندهی، تشکیلات، آموزش، انضباط و ایدئولوژی.

طالبان در دوران امارت کوتاه اول خود نیز فرصت صلح نیافتند و مشکل سازندگی، اداره و دیپلوماسی را ندیدند بلکه مصروف بازی ویرانی، کشتار، زورگیری و آزار بودند و ازینرو دچار تفرقه درونی جدی نشدند. این ساختار با وضعیت افغانستان که دچار تشتت قبیله‌ئی و جغرافیائی است، سازگار بوده است. اما، پس از این کنترل شاخه‌های شاخ‌دار خود طالبان بسیار سخت خواهد بود. تحریک متفرق اگر بخواهد حکومت مرکزی ایجاد کند که در آن اخاذی، قاچاق، ترور و اذیت کم شود، با واکنش درونی مواجه خواهد شد. اگر کابل‌نشینان طالب بخواهند برای ایجاد دولت باثباتی بکوشند که در آن راه باشد، کار باشد، مکتب و آرامی باشد، شیعه‌ستیزی و انفجار نباشد، تاجیک‌کشی و انتحار نباشد، پشتون‌کشی و مدنیت‌ستیزی نباشد و ازبیک‌کشی و مکتب‌سوزی نباشد در واقع خودش را نفی می‌کند. نفی خود، خلق تضادهای تازه را به‌همراه می‌آورد و بحران‌زاست.

اگر تحریک استقلال عمل گروه‌های زیرشاخه، قومندانان محلی و افراد پرنفوذ خود را با خطر مواجه کند با شورش درونی مواجه می‌شود و از هم می‌پاشد. آن‌گاه امارت طالبانی خواهیم داشت که با تروریستان، قاچاق‌بران، اختطاف‌چی‌ها و عسرگیران خودش در جنگ خواهد بود. این سر آن را بریده به سرک خواهد گذاشت، آن مجلس این را

منفجر خواهد کرد. از سرگیری سربریدن‌ها، انفجارها و انتحارها جنگ طالب با داعش ناطالب و تروریست بیگانه نیست، بلکه سرکشیدن شاخه‌های آمیبی تازه از بدنه طالب است و تحریک با بلایای خودش درگیر می‌شود.